

**СОЦІАЛЬНА АВТОІДЕНТИФІКАЦІЯ ПОЛІТИКА В
БІОГРАФІЧНОМУ ІНТЕРВ'Ю:
ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ**

Олександр Холод
(Кривий Ріг)

Стаття присвячена психолінгвістичному аналізу текстів глибинного автобіографічного інтерв'ю польського політика Януша Качмарека за методом аналізу біографій соціолога Флоріана Знанецького.

***Ключові слова:** інтерв'ю, маркер, самоідентифікація, рефлексія, політик, процедура, аксіологія, емоційно-вольовий..*

Статья посвящена психолингвистическому анализу текстов глубинного автобиографического интервью польского политика Януша Качмарека за методом анализа биографий социолога Флориана Знанецкогою.

***Ключевые слова:** интервью, маркер, самоидентификация, рефлексия, политик, процедура, аксиология, эмоционально-волевой.*

The article is devoted the psycholinguistic analysis of texts of deep autobiographic interview of the Polish politician Yanusha Kachmareka after the method of analysis of biographies of sociologist Floriana Znanetskogo.

***Key words:** interview, marker, self-identification, policy man, procedure, reflexion, axiology, emotional and willing.*

Постановка проблеми. Ідеї відомого польського філософа та

соціолога Флоріана Знанецького щодо ефективності використання методу аналізу біографій як засобу для одержання валідних відомостей про соціальні зміни, про особливості формування соціальних груп та інститутів достатньо широко обговорювалися на початку ХХ століття. Однак і сьогодні українські дослідники не обходять біографічний метод Ф. Знанецького, про що свідчить ряд публікацій [2, с. 24; 3, с. 80-84; 4, с. 207; 5, с. 34-35; 6, с. 279; 8, с. 136; 9; 11, с. 95-104; 12, с. 313-314; 13].

Актуальність проблеми. В останній час у Польщі (як і в інших країнах Європейського Союзу) розповсюджений метод інтерв'ю з політиками. Такі інтерв'ю беруть відомі в країні журналісти у відомих (частіше – у минулому) політиків. Матеріал інтерв'ю розгалужено за тематичним блоком і стосується актуальних для суспільства, з точки зору журналістів, фрагментів біографії інтерв'юйованих. Тематичних блоків налічується достатня кількість, глибина розкриття піднятих журналістами тем зумовлена мотивованим інтересом та деталізацією, що дозволяє називати інтерв'ю глибинним. Враховуючи те, що біографічний метод використовує глибинне інтерв'ю як основний інструмент вимірювання, О.Резник виділяє два основних типи таких інтерв'ю, що відрізняються ступенем відкритості: інтерв'ю з розтягнутою темою, з певним лейтмотивом, та нарративне інтерв'ю з абсолютно вільним діалогом [11].

На думку В.Фукс-Хайнриц [11] лейтмотивне інтерв'ю зумовлене тим, що респондент може керовано підійти до теми й не кинути її. Все опитувані висловлюються на однакові теми, які цікавлять дослідника, що дає основу для змістовних порівнянь. В окремих випадках лейтмотив може означати різні "форми", як детально розроблена анкета від п'ятдесяти й більше опитуваних сфер, які повинні бути обговорені з респондентом одна за іншою, так й лист-підказка для інтерв'юера з декількох тем, які, якщо респондент не вийде на них сам, повинні бути поставлені наприкінці інтерв'ю. Автор вважає, що переваги лейтмотивного інтерв'ю очевидні: місця із багатьох інтерв'ю можуть порівнюватися, оскільки вони є результатом однакових, за

лейтмотивом, питань. У цілому, оцінювання може бути прискореним, так як питання лейтмотиву складають певний мінімум важливих тем, від яких дослідник не може відмовитися. До всього, лейтмотив виступає як своєрідне підґрунтя, фундамент для інтерв'юера, завдяки якому він структурує діалог [11].

Проблема, якій присвячена стаття, стосується, перш за все, пошуку психолінгвістичних маркерів самоідентифікації політиків у біографічному інтерв'ю. При цьому біографічне інтерв'ю розуміється нами як один з видів біографічного методу Ф.Знанецького.

Мета статті: опис результатів пошуку психолінгвістичних особливостей маркування соціальної автоідентифікації політика в біографічному лейтмотивному інтерв'ю; аналіз фрагментів поглибленого інтерв'ю польських журналістів Марека Балавайдера и Романа Осики з Янушем Качмарком – колишнім краєвим прокурором Польщі, який обіймав посаду в період з 31 жовтня 2005 року за 8 лютого 2007 року [10].

Виклад основного матеріалу. *Методика дослідження* передбачала облік таких *соціологічних* факторів під час пошуку психолінгвістичних маркіров самоідентифікації політиків:

1) актуальна віднесеність політика до певної соціальної групи (при цьому враховувалися фактори «події минулих днів» та «події теперішніх днів»);

2) особливість протікання і специфіка стадіальності соціалізації політика;

3) особливості системи цінностей політика (при цьому були враховані три таких види аксіології: індивідуалістична, колективістська та okazіональна);

4) особливості зовнішньої оцінки діяльності політика.

Оскільки основою процедури пошуку є психолінгвістичний аспект аналізу, остільки слід звернути увагу на доцільність урахування *психологічних* факторів. Серед них:

- 1) тип темпераменту політика;
- 2) особливості його емоційно-вольової сфери;
- 3) вікові особливості;
- 4) основні характеристики установок особистості політика;
- 5) вплив наслідків протікання хвороби на рефлексію інтерв'ююваного політика;

6) особливості ситуації інтерв'ювання, в якій політик втягнутий у діалог з журналістом та «зобов'язаний» відповідати на всі питання, у тому числі й на ті, відповіді на які для нього небажані.

Пошук, аналіз й опис психолінгвістичних маркерів соціальної автоідентифікації політика в біографічному інтерв'ю з позицій лінгвістики об'єктивно потребує врахування впливу та *лінгвістичних* факторів, серед яких частота використання в мовленні політиків:

- 1) певних звуко- й буквосполучень;
- 2) емоційно маркірована лексика (слів, словосполучень, фразеологічних єдностей, фразеологічних зрощень, стійких фразеологічних одиниць і фразеологізмів);
- 3) семантико-структурних похибок;
- 4) речень певної довжини та структури;
- 5) немотивованої структурації наратива.

Не підлягає сумніву той факт, що піз час пошуку психолінгвістичних маркерів соціальної автоідентифікації політика в біографічному інтерв'ю особливе місце займає врахування *філософських* факторів відображення специфіки буття:

- 1) політичних процесів у свідомості політика, який дає інтерв'ю;
- 2) буття самого політика;
- 3) буття ідеального в свідомості політика та уявлення про ідеальне в тому соціальному колі, до якого політик належить;
- 4) буття соціального в житті політика;
- 5) рівень свідомості політика.

Враховуючи соціологічні, психологічні, лінгвістичні та філософські фактори, ми повною мірою можемо визначити конкретні критерії пошуку психолінгвістичних маркерів соціальної автоідентифікації політика в біографічному інтерв'ю. До числа таких критеріїв слід, на наш погляд, віднести такі вісім.

Соціологічні критерії.

1. Кількість і частотність фрагментів тексту глибинного біографічного інтерв'ю політика, в якому він відносить себе до певної соціальної групи:

- 1) з урахуванням подій минулих днів;
- 2) з урахуванням подій теперішнього часу.

2. Кількість фрагментів, у яких політик вказує на особливість протікання і специфіку стадії власної соціалізації.

3. Кількість фрагментів тексту, в яких політик фіксує систему власних цінностей.

4. Кількість фрагментів тексту, в яких політик переказує чужу думку про власну діяльність (або посилається на нього).

Психологічні критерії.

1. Визначення типу темпераменту політика, який дає інтерв'ю (за його продуктами діяльності: вчинкам, що описано ним в інтерв'ю; частотності використання в мовленні експресивної лексики; частотності використання структури простих чи складних речень і наявності в них вставних конструкцій, інших елементів, що ускладнюють структуру висловлювання).

2. Визначення особливостей емоційно-вольової сфери політика (за наявності-відсутності коротких і довгих пауз між словами, реченнями та його частинами; за описами власної реакції на вчинки персонажів наративу політика).

3. Визначення вікових особливостей (за оцінками оточуючих людей і подій, що відбулися; за лексикою).

4. Визначення установок особистості політика (за оцінками політичних процесів і судженням про моральність вчинків соратників та опонентів).

5. Визначення ступеня впливу на рефлексію політика наслідків чи течії його хвороби (за сумнівами, переживаннями, прямими посиленнями, що пов'язані з власними хворобами).

6. Визначення якості ситуації, в якій політик і журналіст беруть участь в інтерв'ю, в якому політики «зобов'язані» відповідати на питання журналіста (за зауваженнями політиків про ведення інтерв'ю або за докорами на адресу журналіста; за кількістю випадків небажання відповідати на «слизькі» питання; за оціночним висловлюваннями про функції мас-медіа в суспільстві та за частотністю подібних висловлювань).

Лінгвістичні критерії.

1. Кількість вживання певних звуко- та буквосполучень і визначення їх якості.

2. Кількість та якість вживаних одиниць емоціонально-маркірованої лексики (слів, словосполучень, фразеологічних єдностей, фразеологічних зрощень, стійких фразеологічних одиниць і фразеологізмів).

3. Кількість та якість семантико-структурних помилок у тексті інтерв'ю.

4. Кількість речень певної довжини та структури.

5. Кількість випадків використання немотивованої структурації наративу.

Філософські критерії.

1. Кількість фрагментів тексту, в яких відображено політичні процеси.

2. Кількість фрагментів, у яких політик розповідає про власне життя, не пов'язане з політикою.

3. Кількість фрагментів, у яких політик розмірковує про вищі зразки морального й соціального в житті людей.

Кількість фрагментів, які дозволяють оцінювати рівень свідомості політика (високий, середній, низький). Оцінюється з урахуванням тієї конкретної історичної, економічної, культурної та соціальної моделі суспільства, в якому відбувалися події, що описані політиком в інтерв'ю.

Сукупність і аналітичне синтезування, систематизація, спроба

класифікувати і упорядкувати чотири групи, які ми виокремили й перерахували за вище згаданими критеріями, дозволяє звернутися до практичної реалізації і самого процесу пошуку маркерів соціальної автоідентифікації політиків у глибинному лейтмотивному біографічному інтерв'ю (на прикладі одного політика).

Для дослідження ми звернулися до потенціалу контент-аналізу в рамках біографічного методу Ф.Знанецького.

Методику дослідження ми вибрали з урахуванням великого об'єму інтерв'ю (255 книжкових сторінок, що склало близько 63 240 слів). Для спрощення процедури дослідження ми визначили три фрагменти тексту, орієнтованим об'ємом у 1000 слів (або орієнтовано 4 книжкових сторінки).

Фрагментів визначили три. Щоб уникнути впливу ефекту Пігмаліона на результати, ми підпорядкували процедуру строгій послідовності й мотивації вибору фрагментів тексту. Об'єм усього тексту (255 книжкових сторінок) ми розділили на три ($255 : 3 = 85$ стор.). Для того, щоб перший фрагмент тексту інтерв'ю не починався з перших сторінок книги, на яких традиційно пишуть технічні показники і характеристики книги, а також проводять опис ситуації, передуючої інтерв'ю, ми почали рахунок із сторінки 30, де вже йде повний виклад питань журналіста і відповідей політика. Таким чином, ми визначили, з яких сторінок книжкового тексту інтерв'ю ми відбиратимемо три фрагменти об'ємом у 1000 слів. Такими фрагментами стали ті, які починалися на сторінках 30, 115, 200. Додаючи до кожної з визначених вище сторінок за 4 сторінки, ми одержали діапазон сторінок із потрібним об'ємом слів. Таким чином, три фрагменти тексту інтерв'ю були представлені на таких сторінках:

- 1) перший фрагмент А – стор. 30-34 (або: 30, 31, 32, 33, 34);
- 2) другий фрагмент Б – стор. 115-119 (або: 115, 116, 117, 118, 119);
- 3) третій фрагмент В - стор. 200-204 (або: 200, 201, 202, 203, 204).

У першому фрагменті йдеться про арешт Барбари Бліди. Другий фрагмент присвячений смерті людини унаслідок дій лікарів, які помилково зашили медичний тампон йому всередину організму. Третій фрагмент

розповідає про виклик міністра Я.Качмарека з відпустки і про розмову з ним прем'єр-міністра Я.Качинського.

Інтерпретація отриманих результатів дозволила відзначити наступні особливості.

1. За першим критерієм «Кількість і якість фрагментів тексту глибинного біографічного інтерв'ю політика, в якому він відносить себе до певної соціальної групи» нами було встановлено, що в третьому фрагменті, де йдеться про приватну розмову міністра Я.Качмарека з прем'єр-міністром Я.Качинським, перший у 42,8 % випадків, тобто найчастіше, відносив себе до соціальної групи «міністри» або «члени уряду». Прикладом фіксації психолінгвістичного маркера, відповідного критерію 1, виступає наступний фрагмент:

«Таким чином, пан Зебро зв'язався зі мною, після того, як повідомив мене, що було б добре, якби можна було перенести інформацію і її реалізацію на якийсь кращий час» [10].

Пояснення до фрагмента: згадка прізвища «Зебро» говорить про те, що міністр Я.Качмарек має певний соціальний статус, оскільки політик Зебро займає, на момент описуваних подій, високу посаду в політикумі країни. Отже, ті, хто спілкуються з політиком Зебро, який має високий соціальний статус, і самі мають такий статус.

На наш погляд, подібна частотна вербальна ідентифікація обумовлена тим, що після розмови міністра з прем'єр-міністром, прокурор Польщі, який все чув і був присутній за рамками кабінету, де відбувалася розмова перших осіб держави, питав кілька разів міністра Я.Качмарека і прем'єр-міністра Я.Качинського про те, чи є Я.Качмарек ще міністром. Підтвердження статусу міністра Я.Качмарека з боку прем'єр-міністра Я.Качинського звучить кілька разів. Подібне підтвердження зумовлює частотність аутоідентифікації політика Я.Качмарека в розповіді про бесіду з прем'єр-міністром Я.Качинським. З іншого боку, саме описана ситуація гарантує фіксацію соціального статусу політика через аутоідентифікацію.

Нами встановлено, що в 33,3 % випадків відбувається аутоідентифікація політика Я.Качмарека в його розповіді про те, як лікарі зашили медичний тампон в організм оперованої людини. Видно, йдеться про

інстинкт самозбереження політика Я. Качмарека і про збереження його соціального статусу міністра внутрішніх справ і адміністрації Польщі. Саме з вказаних двох причин самоідентифікація політика фіксується так часто в його мові.

2. Другий критерій «Кількість фрагментів, у яких політик указує на особливість протікання і специфіки стадії власної соціалізації» ми можемо ілюструвати наступним фрагментом тексту глибинного інтерв'ю:

«У зв'язку з цим, чи можу я повернутися у відпустку? І чи може міністерство мені купити квиток?» «Дуже швидко, – відповів міністр Бвацак, – бажано вдалої відпустки». У той момент я не звернув уваги, але зараз пригадую, що, виходячи, бачив у приймальні кабінету прем'єра пана міністра Владзіміра Стасяка, або в подальшому міністра внутрішніх справ і адміністрації, а також Міхава Каміньського» [10, с. 204].

Пояснення до фрагмента: особливість протікання і специфіка стадії власної соціалізації для політика Я. Качмарека в описуваний момент полягали в тому, що згаданий політик не зміг прийняти «виклик» хитрих і підступних політиків (Владзіміра Стасяка і Міхава Каміньського), які плели інтриги навколо Я. Качмарека і, видно, влаштували пізніше його арешт, з дозволу прем'єр-міністра Я. Качиньського. Таким чином, психолінгвістичним маркером, відповідним критерію 2, можна вважати визнання політика Я. Качмарека в тому, що в описуваний екстремальний для нього момент, він не зміг усвідомити суть сумної змови, що відбувається навколо нього.

Другий критерій дав підставу зафіксувати рівну кількість випадків (по 50%) у двох фрагментах глибинного інтерв'ю: у Б і В. Обидва фрагменти присвячені сумним подіям: фрагмент Б – смерті пацієнта в результаті професійної помилки лікарів, фрагмент В – напруженій розмові міністра Я. Качмарека з прем'єр-міністром Я. Качиньським, результатом якого з'явився арешт першого.

Хоча не менш сумним за своїм настроєм є перший фрагмент А (арешт Барбари Бліди), він не відмічений фіксацією стадії власної соціалізації політика Я. Качмарека. Звідси витікає, що зовсім не тема (сумна в нашому випадку) провокує використання маркерів власної соціалізації в глибинному інтерв'ю політика, а щось інше, інший чинник. Таким чинником, на наш погляд, може бути «закритий» характер політика, або його небажання розкриватися перед журналістами, що ведуть глибинне інтерв'ю.

3. Третій критерій «Кількість фрагментів тексту, в яких політик фіксує систему власних цінностей» яскраво ілюструється в наступному фрагменті глибинного біографічного інтерв'ю політика Я. Качмарека:

«Сказав потім неправду, або, що образливо, - збрехав» [10, с. 33];

«Те, що він підслуховував, не вважаю злою справою, тому що кожний з нас виконує свою роботу, але він не повинен був приймати запрошення, не повинен вдавати друга, пити мій алкоголь» [10, с. 115];

«Пан знає, що коли я з ким-небудь розмовляю, то приймаю, що зміст розмови є таким, яким є. Не припускаю, що хтось грає зі мною» [10, с. 201].

Пояснення до фрагмента: система цінностей політика Я.Качмарека виявляється в його оцінках неправди як «брехні», або підслуховування за завданням Слідчого бюро як державної справи, пов'язаної з роботою за завданням держави. Система цінностей політика така, що він приймає за чисту монету все те, що йому говорять, не підозрюючи, що співбесідник може говорити неправду, посміхаючись в очі. Таким чином, психолінгвістичними маркерами, відповідними критерію 3, слід вважати прямі заяви політика Я.Качмарека про його сприйняття світу таким, яким цей світ постає перед ним.

Третій критерій дозволив нам зафіксувати наступне співвідношення показників:

- 1) Я.Качмарек в уривку А (розповідь про арешт Барбари Бліди) в 51,7% випадків експлікує свої власні моральні цінності;
- 2) в уривку Б (йдеться про смерть людини з вини лікарів) ми виявили 27,6% подібних випадків;
- 3) в уривку В (розповідається про те, як прем'єр-міністр Я.Качиньський викликав із відпустки до себе в кабінет для відвертої і неприємної розмови автора інтерв'ю – міністра внутрішніх справ і адміністрації Я.Качмарека) таких випадків ще менше – 20,7 %.

Подібне співвідношення дозволяє встановити, що у разі, коли йде мова про майбутній арешт політика і про роль у цьому неприємному дійстві міністра внутрішніх справ і адміністрації Я.Качмарека, останній високо і часто звертається до моральних імперативів, що дає йому можливість здійснити спробу виправдання власних вчинків і вчинків своїх колег. Достатньо часто (у третині випадків з числа всіх зафіксованих) Я.Качмарек звертається до системи власних цінностей і при оцінці дій влади, осуджуючої

непрофесіоналізм лікарів, дії яких оцінюються як непрофесійні та недбалі. Пропонується вважати подібну фіксацію власних цінностей політика Я.Качмарека частотною і прямо залежною не тільки від змісту фрагмента тексту інтерв'ю, але і від морального рівня системи його цінностей.

4. Четвертий критерій – «Кількість фрагментів тексту, в яких політик переказує чужу думку про власну діяльність (або посилається на нього)» – яскраво ілюстрований у наступних фрагментах глибинного інтерв'ю:

Міністр Бващак відповідав за кадри в уряді. «Пригадую, що він ще додав: «Прем'єр побачив пана в коридорі і здивувався, що пан ще тут і не виїхав у відпустку». Ця подія свідчила про те, що все гаразд» [10, с. 204-205].

Пояснення до фрагмента: політик Я.Качмарек переказує реакцію прем'єр-міністра і міністра Бващака на свій вчинок – невчасний від'їзд у відпустку після прямої розмови з першим. При цьому інтерв'юваний політик Я.Качмарек підкреслює, що подія, тобто оцінка його дій прем'єр-міністром може тлумачитися як ситуація без загрози для Я.Качмарека зміни його соціального статусу. Психолінгвістичним маркером соціальної автоідентифікації політика Я.Качмарека ми схильні вважати наведений вище фрагмент тексту глибинного інтерв'ю.

Четвертий критерій дозволив зафіксувати відсутність таких випадків в уривках А і Б. Але в уривку В, у якому автор Я.Качмарек переказує свій стан на момент неприємної розмови з прем'єр-міністром Я.Качиньським, ми знаходимо два випадки переказу чужої думки про дії Я.Качмарека. На наш погляд, нечастотне використання психолінгвістичного маркера, відповідного критерію 4, обумовлено специфікою характеру політика Я.Качмарека й особливостями його відношення до власних вчинків. Іншими словами, політик Я.Качмарек, маркіруючи свою соціальну автоідентифікацію в глибинному біографічному інтерв'ю, не схильний до фетишизації себе і випинанню власної ролі в описуваних їм подіях. Адже в тих випадках, коли політик не відчуває свою провину, йому немає чого виправдовувати свої вчинки. Випинання і виправдання відбувається тільки у тому випадку, коли Я.Качмарек терпить поразку в політиці, коли з ним розмовляє прем'єр-міністр Я.Качиньський, що недвозначно питає про зв'язки Я.Качмарека з підозрілими політиками (А.Леппером, Вошчеровічем) і бізнесменом (Р.Краузе). Тому психолінгвістичний маркер, відповідний критерію 4, фіксується не у всіх

випадках, а тільки в тих, які вимагають захисту власної гідності й честі політика.

5. За п'ятим критерієм «Визначення типу темпераменту політика, який дає інтерв'ю», передбачалося проводити діагностику за продуктами діяльності політика-інтерв'юєра: за вчинками, що описуються ним в інтерв'ю, за частотністю використання в мові експресивної лексики; частотності використання структури простих речень або складних, за наявністю в таких реченнях ускладнюючих елементів.

Ілюстрацією психолінгвістичних маркерів типу темпераменту політика Я. Качмарєка ми вважаємо наступні фрагменти:

- 1) «... як би це сказати ...», «Але прошу звернути увагу, що...», «...думаю...» [10, с. 30-31];
- 2) «Нормально», «Ага!» [10, с. 205].

Середній показник кількості простих речень у трьох уривках визначається 28,7 %; показник простих ускладнених речень – 16,8 %; у сумі кількість простих і ускладнених речень дорівнює 45,5 %, а кількість складнопідрядних речень дорівнює 46,1 %.

Пояснення до фрагмента: таким чином, невисокі показники частотності використання експресивної лексики в мові політика Я. Качмарєка, а також практично рівна кількість використовуваних синтаксичних структур (кількість простих і простих ускладнених речень на 0,6 % відрізняється від кількості складнопідрядних речень) свідчать про можливість діагностики типу темпераменту політика як сангвініка (у 80 % випадків) і як флегматика (у 20 % випадків). Психолінгвістичними маркерами соціальної автоідентифікації тут слід вважати ті, які відповідають критерію 5.

6. У відповідності до шостого критерія «Визначення особливостей емоційно-вольової сфери» ми звертали увагу на наявність-відсутність коротких і тривалих пауз між словами, реченнями і його частинами, а також за описом власної реакції на вчинки персонажів нарратива політика. Для діагностики емоційно-вольової сфери політика Я. Качмарєка ми звернулися до наступних властивостей і якостей діяльності людини [14, с. 63]: сила волі, наполегливість, цілеспрямованість, самостійність, рішучість, витримка, сміливість, мужність. Наявність мовних одиниць (процесів), які фіксують хоч

би одну з перерахованих якостей і властивостей людини, ми вважали психолінгвістичним маркером.

Ілюстрацією фрагмента, що фіксує психолінгвістичні маркери соціальної автоідентифікації політика в глибокому інтерв'ю, можуть виступати наступні уривки:

- 1) витримка – *«Не можу, проте, бути упевненим у тому, що...», «... проте, на основі мого досвіду, витримка – «Але прошу звернути увагу на те, що...» [10, с. 32];*
- 2) витримка – *«Не знаю, чи могла мати ця травма який-небудь вплив ... » [10, с. 115];*
- 3) витримка – *«Я взагалі Воцаровіча не знаю, тому тут не можна говорити про характер мого знайомства з ним» [10, с. 203].*

Пояснення до ілюстрацій: у всіх чотирьох ілюстрованих випадках ми можемо спостерігати маркіровку емоційно-вольової сфери політика Я.Качмарека за характеристикою «витримка». Іншими словами, з восьми перерахованих вище властивостей і якостей людини в 16,6 % випадків фіксується якість «витримка», жодна із семи інших якостей емоційно-вольової сфери людини не зафіксована в мові політика Я.Качмарека.

7. Критерій сьомий «Визначення вікових особливостей» став основою для визначення нами за оцінками політика навколишніх людей і оцінками подій, що відбуваються. Проте в жодному фрагменті аналізованого тексту не було зафіксовано випадку, що відповідав згаданому критерію.

Подібний факт ми пояснюємо двома причинами: по-перше, тим, що політик Я.Качмарек, не маючи проблем зі здоров'ям, просто не фіксував їх у своїй промові, відповідаючи на питання журналістів, які проводили глибоке інтерв'ю; по-друге, тим, що наше припущення виявилось не валідним, тобто таким, яке не відповідало поставленій меті.

8. Восьмий критерій «Визначення установок особи» дозволив діагностувати психолінгвістичні маркери соціальної автоідентифікації політика в біографічному інтерв'ю за оцінками політичних процесів і думками про моральність вчинків соратників і опонентів Я.Качмарека. Яскравими ілюстраціями таких психолінгвістичних маркерів можуть служити наступні:

- 1) *«міністр Зебро формально не міг дати ніякого розпорядження пану*

Корнатовському, отже, ми можемо цей факт пояснити як службову послугу»
[10, с. 30];

2) *«Ми відчували певний неприємний осад»* [10, с. 119];

3) *«... це було незаконно, як показав суд, вивчивши нашу справу»* [10, с. 200].

Пояснення до ілюстрацій: у кожній із трьох ілюстрацій ми фіксуємо достатньо високий моральний рівень оцінок власних дій міністра Я. Качмарека і дій колег за політичними подіями. Кожна з трьох ілюстрацій яскраво відзначена психолінгвістичним маркером соціальної автоідентифікації політика в біографічному глибинному інтерв'ю.

Восьмий критерій дав нам можливість визначити частотність прояву установок особи політика Я. Качмарека в 61,1 % випадків у першому фрагменті інтерв'ю, присвяченому арешту Барбари Бліди. У три рази менший показник (22,2 %) був зафіксований у третьому уривку інтерв'ю: уривок присвячений неприємній розмові міністра Я. Качмарека з прем'єр-міністром Польщі Я. Качиньським. Найменший показник – 16,6 % – ми зафіксували в другому уривку, що присвячений смерті людини за лікарською помилкою. Звідси ми робимо висновок про те, що тема сюжету, який обговорюється в глибинному інтерв'ю, виконує роль додаткового чинника, стимулюючого актуалізацію фіксації психолінгвістичних маркерів соціальної автоідентифікації політика. Більш за те, ступінь напруги при спогаді прямо пропорційний ступеню такої актуалізації. Саме причетність міністра Я. Качмарека до арешту Барбари Бліди (у першому уривку інтерв'ю) фіксує найбільшу кількість маркерів у мові політика. І лише там, де йдеться про вже довершену дію – смерті пацієнта унаслідок необачних дій лікарів (другий уривок інтерв'ю), політик Я. Качмарек не відчуває високого ступеня відповідальності і, отже, напруги. Отже, як сама тема, так і частотність фіксації переживань інтерв'юєра є яскравими психолінгвістичними маркерами соціальної автоідентифікації.

9. Дев'ятий критерій «Визначення ступеня впливу на рефлексію політика наслідків або перебігу його хвороб або комплексів» дозволив нам фіксувати психолінгвістичні маркери соціальної автоідентифікації політика. Такі маркери визначалися за наявності випадків сумніву, переживання, за прямих посиленнях, пов'язаних з власними хворобами або психологічними

комплексами. Серед відмічених нами такі:

- 1) *«Сказав потім неправду, або, що прикро, – збрехав»* [10, с. 33];
- 2) Я.Качмарек розповідає про засідання спеціальної комісії за розслідування смерті, що трапилася після того, як лікарі залишили в організмі пацієнта медичний тампон. На засіданні Я.Качмарек висловив засудження лікарів, вчинки яких ведуть до подібних випадків. Проте не всі присутні на тому засіданні запрошений політики погодилися з думкою Я.Качмарека. В одному з подальших після засідання комісії телеінтерв'ю Я.Качмарек повторив своє засудження і відмітив, що решта членів комісії не виразила засудження. Після згаданого інтерв'ю Я.Качмареку подзвонив один з членів комісії і обурився тим, що його назвали серед тих членів комісії, які не виразили свого засудження діям лікарів. Політик Я.Качмарек ще раз наполіг на своєму думці засудження. Наступного дня в газеті «Мова Посполіта» з'явилася стаття, в якій мовилося про те, що дзвонячий Я.Качмареку член комісії засуджує Я.Качмарека за пасивність і мовчання в ході обговорення важливого питання. Цитуємо: *«У понеділок в «Мові Посполитою» публікується доповідь міністра, який пише про те, що з того, що він пам'ятає, то я (Я.Качмарек – прим. наше А.Х.) ніяк не реагував під час згаданого засідання комісії, і взагалі всі його підтримали»* [10, с. 118];
- 3) *«Пан знає, що коли я з ким-небудь говорю, то приймаю те, що зміст розмови є таким, яким воно є. Не допускаю, що хтось грає зі мною, знаючи, що зустріч є тільки у душі розмови»* [10, с. 201].

Пояснення до ілюстрацій: всі три фрагменти ілюструють сумніви і комплекси політика Я.Качмарека. У першому фрагменті тексту глибинного інтерв'ю ми фіксуємо досаду і розчарування інтерв'юєра в тому, що розмовляючий із ним політик говорить неправду. Ми вважаємо таке визнання політика Я.Качмарека, що відносився свого часу до вищого ешелону влади Польщі, наївним або ... не щирим. Відомий той факт, що політика – це мистецтво говорити неправду правдивими словами, але так, щоб слухаючі вірили тому, хто говорить. Політика вважається мистецтвом правдивої брехні. Тому не можна прийняти на віру те, що політик вищого ешелону влади Я.Качмарек не підозрює своїх колег у брехні. Вважаємо подібну невіру в брехливість колег комплексом Я.Качмарека.

У другому уривку, що стосується обговорення на спеціальній комісії смерті пацієнта, яка трапилася після непрофесійних дій лікарів, ми фіксуємо комплекс самовиправдання політика Я.Качмарека. Згаданий комплекс виявляється в тому, що Я.Качмарек довго і детально пояснює журналістам свою непричетність до неправдивих відомостей, що з'явилися у пресі.

Третій фрагмент інтерв'ю ще яскравіше визначає комплекс політика Я.Качмарека: останній декларує свою невіру в брехню колег за політиці, що розмовляють із ним. Як вже вказувалося раніше, важко вірити такому політику, який не бреше і не вірить у брехню побратимів за цеху.

Аналіз особливостей фіксації психолінгвістичних маркерів соціальної автоідентифікації політика Я. Качмарека в глибинному біографічному інтерв'ю за дев'ятим критерієм дозволяє зробити висновок про те, що форми реалізації психолінгвістичних маркерів можуть бути різними і не виражатися безпосередньо в цитованих словах і реченнях. Можливі варіанти, при яких психолінгвістична маркіровка соціальної автоідентифікації політика здійснюється за допомогою контексту, включаючи період.

10. Десятий критерій «Кількість вжитих визначених звуко- і буквосполучень та визначення їх характеристик за м'якості-твердості».

Порівняльний аналіз одержаних графічних зображень (по м'якості) свідчить про те, що основні п'ять звуко- і буквосполучень (Zn', Sc Sl', Sn', Sm') за своєю частотністю відрізняються. Подібна відмінність обумовлена, на наш погляд, перш за все, темами фрагментів, досліджуваних нами. Так, зафіксовано найвищий показник частотності використання: він відповідає показнику 66,6 % – [Sc] в уривку тексту інтерв'ю, в якому йдеться про неприємну розмову міністра Я. Качмарека і прем'єр-міністра Я. Качиньського (пор.: в уривку «Арешт Барбари Бліди» – 33,3 %; в уривку «Смерть людини з вини лікарів» – 38,5 %). Для згаданого уривка характерний також найвищий показник частотності звукосполучення [Zn'] – 22,2 % (пор.: в уривку «Арешт Барбари Бліди» – 13,3%; в уривку «Смерть людини з вини лікарів» – 19,2%).

Слід зазначити, що звукосполучення [Sl'] має показник частотності, рівний 26,6 %, в уривку інтерв'ю, присвяченого розповіді обставин арешту Барбари Бліди. Характерним є і те, що в двох інших уривках інтерв'ю частотність звукосполучення [Sl'] практично відсутня (показники рівні 0 %). Для того, щоб переконатися в кореляції чинників «частотність звукосполучень» і «тема фрагмента інтерв'ю», ми звернулися до лексичного значення тих слів, які містять звукосполучення [Sl']. Серед таких слів опинилися наступні: «mysli», «mysle» (слово і його форма спожиті найчастіше в обороті, який може перекладатися, залежно від контексту, як «думаю», «мислю», «думка»); «sledcze» («слідче», тобто – пов'язане із

слідством, з розслідуванням; слово «sledcze» уживається в поєднанні слів «Centralne Biuro Sledcze», або «Центральне бюро розслідувань», або скорочено ЦБР). Оскільки ЦБР повинне займатися підготовкою арешту важливих персон, пов'язаних із політикою, остільки частотність звукосполучення [Sl'] обумовлена темою фрагмента – «Арешт Барбари Бліди». Отже, наше припущення щодо можливої кореляції між чинниками «частотність звукосполучень» і «тема фрагмента інтерв'ю» підтвердилося повністю.

Викликає інтерес звукосполучення [Sn'], яке присутнє в усіх трьох фрагментах інтерв'ю. Показник частотності аналізованого звукосполучення різний (пор.: фрагмент «Арешт Барбари Бліди» – 20 %; фрагмент «Смерть людини з вини лікарів» - 8 %; фрагмент «Неприємна розмова .» – 11 %) і дає підставу стверджувати, що припущення про зв'язок між чинниками «тема фрагмента» і «частотність звукосполучень» черговий раз підтверджується. Виникає автоматично наступне припущення: подібний зв'язок обумовлюється не тільки збігом згаданих чинників. Можливо, є й інша кореляція, про яку ми можемо тільки здогадуватися.

Слід також відзначити частотність звукосполучення [Sm'], яке фіксується показником 34,6 % в уривку інтерв'ю, присвяченому темі «Смерть людини з вини лікарів». Проте в уривку, в якому розкривається тема «Арешт Барбари Бліди», ідентичне звукосполучення зустрічається лише в 6,6 % випадків. Відзначимо, що в уривку про «Неприємну розмову ...» нами зафіксовано 0 % випадків згаданого звукосполучення. Імовірно, подібну тенденцію різної частотності ми пояснюємо не тільки темою «Смерті», але і тим, що в самому слові «smierc» («смерть») обговорюване звукосполучення виступає смислоутворюючим.

Порівняльний аналіз одержаних графічних зображень (за твердістю) свідчить про те, що показником переважної частотності в усіх трьох темах трьох фрагментів глибинного біографічного інтерв'ю виступає показник частоти тієї, в якій зустрічаються звукосполучення [prz (rz)]. Досить

порівняти:

- тема «Арешт Барбари Бліди» – 71,4 %;
- тема «Смерть людини з вини лікарів» – 46,4 %;
- тема «Неприємна розмова міністра Я. Качмарека і прем'єр-міністра Я. Качиньського» – 54,4 %.

Представляється можливим зробити висновок про те, що від теми фрагмента залежить показник частотності звукосполучень.

Схожа тенденція в кореляції фіксується і при порівняльному аналізі частотності звукосполучень [tr] і [dz]. Порівняймо:

	[tr]	[dz]
– тема «Арешт Барбари Бліди»	4,7 %	16 %
– тема «Смерть людини з вини лікарів»	19 %	17 %
– тема «Неприємна розмова міністра Я.Качмарека і прем'єр-міністра Я.Качиньського»	11,8%	16 %

Отримані результати порівняння, на наш погляд, яскраво ілюструють перевагу твердого поєднання [dz], що може свідчити про достатньо помірну частотність їх вживання. Проте, подібний висновок не можна робити безапеляційно, оскільки в нашому розпорядженні немає об'єктивних даних про нормативну частотність ані звукосполучення [tr], ані звукосполучення [dz].

Заслуговують уваги «Середні показники частотності вживання м'яких звукосполучень» і «Середні показники частотності вживання твердих звукосполучень».

Аналіз згаданого дозволяє відзначити декілька тенденцій:

1) у трьох фрагментах негативних тематик глибинного інтерв'ю політик Я.Качмарек яскраво фіксує соціальну автоідентифікацію за допомогою частотності звукових поєднань: м'яких [Sc], [Zn'], [Sm'] і твердих [prz (rz)] і [dz];

2) при цьому показник частотності твердих звукосполучень у 1,3 разу вище за показник частотності м'яких звукосполучень, а середній показник частотних твердих звукосполучень (31,1) на 9,7 % вищий, аніж середній показник м'яких звукосполучень (26,4).

Згадані тенденції свідчать про наступне:

1) у трьох фрагментах глибинного інтерв'ю політика Я. Качмарека з числа відібраних нами 12 приголосних звукосполучень, серед яких твердих 7 (Prz+rz, Tr, Dr, Dz, Trz, Rm, Rt) і м'яких 5 (Zn', Sc Sl', Sn', Sm'), переважаючими є тверді;

2) самоідентифікація політика фіксується в тому, що його спокійний і, переважно, витриманий тон відповідей на питання журналістів яскраво маркірований психолінгвістичними одиницями, суть яких зводиться до кореляції чинників «якість звукосполучень» і «їх частотність», з одного боку, і з іншого боку, до кореляції чинників «тема уривка» і «частотність звукосполучень», а також – характер політика.

11. Одинадцятий критерій «Кількість і якість одиниць емоційно маркірованої лексики», що вживаються, і який ми фіксували за допомогою слів, словосполучень, єдності, фразеологізмів, зрощень, фразеологізмів, сталих одиниць фразеологізмів і фразеологізмів.

Ілюстраціями згаданих психолінгвістичних маркерів, що ідентифікують політиків у глибинному біографічному інтерв'ю, стали наступні:

- 1) «... признатися в цьому публічно означало б показати себе як мальованого міністра» [10, с. 34];
- 2) «... міністр Зебро здійснював певного роду операцію, яку я назвав би підготовкою боеприпасів» [10, с. 34].

Результати фіксації соціальної самоідентифікації політика в глибинному біографічному інтерв'ю дозволили зафіксувати 100 % випадків в уривку, в якому йшлося про арешт Барбари Бліди, 0 % – в уривку про смерть людини унаслідок помилки лікарів. У третьому уривку нами також не було зафіксовано жодного випадку.

На наш погляд, подібне співвідношення свідчить про:

- 1) нечастотність фразеологізмів і одиниць, фразеологізмів, зрощень і окремих емоційно насичених слів;
- 2) неметафоричної мови політика Я. Качмарека;
- 3) чіткої кореляції між показниками частотності фразеологічно орієнтованих слів і словосполучень, з одного боку, та, з іншого боку, показниками теми, що обговорюється в уривку інтерв'ю.

12. Дванадцятим критерієм «Кількість речень визначеної довжини і структури» фіксував п'ять наступних типів речень за структурою: прості речення (ПП), прості ускладнені речення (ППП), складносурядні речення (ССП), складпідрядні речення (СПП), безсполучникові складні речення (БСП).

Кількісні показники частотності вживання різних за структурою речень в глибинному інтерв'ю політика Я. Качмарека розподілилися таким чином (див. табл. 1 далі):

Таблиця 1.

Показники вживання різних за довжиною і структурою речень у 3-х відібраних фрагментах глибинного автобіографічного інтерв'ю політика Я. Качмарека

Критерій і тема уривка	Арешт Барбара Блди	Смерть людини унаслідок необачності лікарів	Неприємна розмова	Середній показник
Кількість речень певної довжини та структури	ПП - 16/29,1%	ПП - 16/22,8%	ПП - 23/38,4%	ПП - 18,3/28,7%
	ППП - 8/14,5%	ППП - 10/14,3%	ППП - 14/21,2%	ППП-10,6/16,8%
	ССП - 1/1,8%	ССП - 2/ 2,8%	ССП - 0%	ССП - 1/ 1,6 %
	СПП - 30/54,5%	СПП - 33/47,1%	СПП - 25/37,9%	СПП-29,3/46,1%
	БСП - 0	БСП - 9/12,8%	БСП - 4 / 6,0%	БСП - 4,3/6,8%
Всього:	55/100%	70/100%	66 / 100%	63,6/100%

Примітки:

ПП – просте речення;

ППП – просте ускладнене речення;

ССП – складносурядне речення;

СПП – складнопідрядне речення;

БСП – безсполучникове складне речення.

Аналіз показників табл. 1 дозволяє відзначити наступні особливості:

1) простих речень (ПП) у кожному з трьох уривків нами зафіксовано різну кількість: найменший показник (22,8%) відповідає уривку з темою «Смерть людини з вини лікарів»; середнім показником – 29,1% - відзначений уривок із темою «Арешт Барбари Бліди»; найбільший показник (38,4%) представлений в уривку з темою «Неприємна розмова»;

2) кількість простих ускладнених речень у трьох уривках також різна: у двох уривках – «Арешт Барбари Бліди» і «Смерть з вини лікарів» - показники рівні (14,5% і 14,3%); проте в третьому уривку – «Неприємна розмова» - ми зафіксували показник 21,2%, що на третину вище, в порівнянні з двома попередніми показниками;

3) незначна різниця відмічена і між показниками кількості використаних складносурядних синтаксичних конструкцій (пор.: уривок 1 – 1,8%, уривок 2 – 2,8% і уривок 3 – 0%);

4) кількість використаних у трьох уривках складнопідрядних речень різниться і складає: уривок «Арешт Барбари Бліди» - 54,5%, уривок «Смерть людини з вини лікарів» - 47,1%, уривок «Неприємна розмова» - 37,9%;

5) також різна і кількість вживання безсполучникових складних речень (пор.: уривок 1 – 0%, уривок 2 – 12,8%, уривок 3 – 6,0%).

6) середні показники використаних речень за довжиною і структурою дозволяє фіксувати найвищу частотність складнопідрядних конструкцій (46,1%); високий показник частотності в простих реченнях – 28,7% і в простих ускладнених реченнях (16,8%); слід зазначити, що показник суми вжитих простих і простих ускладнених речень рівна 45,5% (28,7% + 16,8%); найменшими показниками (1,6% і 6,8%) виступають відповідно показники використання складносурядних і безсполучникових складних речень.

Зафіксовані й описані вище особливості вживання речень у трьох

відібраних уривках глибинного біографічного інтерв'ю політика Я. Качмарека дозволили нам сформулювати наступні висновки:

1) в уривках найбільш частотними реченнями виступають складнопідрядні, кількість яких наближається до половини всіх показників;

2) отже, практично кожне друге речення в уривках – це речення, що припускає наявність підлеглої частини, або тієї частини, яка пояснює головну (що містить основну думку речення);

3) подібна тенденція свідчить, на наш погляд, про те, що політик Я. Качмарек практично виправдовується перед журналістами, прагне пояснити кожен свою думку;

4) як відомо, людина, яка виправдовується, має підставу для того: ми робимо висновок про причетність (можливо, винність) політика Я. Качмарека в негативі тих подій, про які його розпитували журналісти в ході глибинного біографічного інтерв'ю.

13. Показники аналізу за тринадцятим критерієм «Кількість фрагментів тексту, в яких відбиті політичні процеси» доцільно порівнювати з показниками наступного – чотирнадцятого критерію «Кількість фрагментів тексту, в яких політик розповідає про власне життя, не пов'язане з політикою».

Нами було встановлено, що в кожному з трьох відібраних уривків політик розповідає про політичні процеси (пор.: уривок 1 – 29,5%, уривок 2 – 31,8% і уривок 3 – 38,6%). На відміну від політичних процесів політик Я. Качмарек розповідає про особисте життя тільки в третьому уривку («Неприємна розмова міністра Я. Качмарека з прем'єр-міністром Я. Качиньським»), де показник рівний 100%.

Ми розуміємо подібне співвідношення як небажання політика Я. Качмарека розповідати публічно про особисте життя. Подібний результат пояснюється і тією обставиною, що у відібраних нами трьох уривках тексту інтерв'ю питань, що стосуються особистого життя, не було.

14. Вимірювання за п'ятнадцятому критерію «Кількість фрагментів, що

дозволяють оцінити рівень свідомості політика» ми здійснювали з урахуванням конкретної історичної, економічної, культурної і соціальної моделі суспільства, в якому здійснювалися події, що описуються політиком у інтерв'ю. Прикладом таких фрагментів ми вважаємо наступні:

- 1) *«Прошу звернути увагу ще на одну деталь. Перед Сеймом, також і перед засіданням комісії спеціальних служб, а також у багатьох доповідях, пан міністр Зебро повторював, що він не брав участь ні в одній нараді і не виступав на тему про справу Бліди, тому що нічого не знав про цю справу. Він говорив неправду, або, що образливо, - брехав» [10, с. 33];*
- 2) *«Якби було так, після програми на каналі ТВН з'явилася б інформація про те, що міністр внутрішніх справ і адміністрації Януш Качмарек повідомляв, що міністр Зебро марно доповідав якусь думку про справу доктора Р.» [10, с. 117].*

Пояснення до ілюстрацій: очевидним є те, що політик Я.Качмарек має достатньо високий рівень свідомості, що дозволяє йому вчасно побачити, проаналізувати і зрозуміти ситуацію. Проте не на стільки високий рівень свідомості, щоб уловити завчасно ті таємні лінії поведінки, слова, натяки, які згодом зумовили сумну долю політика – його арешт і відставку. Для молодого (44-46 років) політика Я.Качмарека ще невідомі пастки, що розставляються його колегами, всміхнені при зустрічі з ним і під час сумісного з ним телеефіру. Тому молодістю і недосвідченістю політика Я.Качмарека можна пояснити його шире зауваження про те, що міністр Зебро брехав (див. п. 1 прикладу) або те, що канал ТВН після виступу Я.Качмарека про справу доктора Р. міг подати спростування можливої неправди, сказаної політиком Я.Качмареком під час ефіру.

У наведених двох прикладах як психолінгвістичні маркери соціальної автоідентифікації політика Я. Качмарека виступають його думки, сенс яких можна висловити «Порядність і чесність політиків повинні бути основою їх діяльності на благо держави». Звичайно ж, якщо тільки такі вислови не є вищим ступенем того, хто фарисействує й умілою політичною грою. Втім, на такі майстерні дії в соціальних політичних комунікаціях, на наш погляд, політик Я. Качмарек в аналізованій в інтерв'ю період не був здатний.

Організоване та проведене нами дослідження соціальної автоідентифікації політика в глибинному біографічному інтерв'ю дозволило нам прийти до об'єктивних висновків.

Висновки.

1. Нами був здійснений пошук психолінгвістичних особливостей маркіровки соціальної автоідентифікації політика в біографічному лейтмотивному інтерв'ю.

Результати пошуку виявилися вдалими та підтвердили наше

передбачення про існування цілого ряду психолінгвістичних маркерів соціальної автоідентифікації.

2. На базі детального аналізу ми можемо констатувати таке:

1) На початку дослідження нами було запропоновано 19 (100%) можливих критеріїв, які дозволяють визначити чіткі та недвусмислені психолінгвістичні маркери соціальної автоідентифікації політика Я.Качмарека в глибинному лейтмотивному інтерв'ю; до кінця дослідження тільки 15 (78,9%) з пропозованих критеріїв дійсно дозволили нам зафіксувати функціональність згаданих психолінгвістичних маркерів;

2) соціальна автоідентифікація політика Я.Качмарека яскраво фіксується в чіткій його віднесеності до вищого соціального прошарку – політична еліта (судячи за критичними оцінками власних вчинків та вчинків своїх нечистих, за зауваженням Я.Качмарека, колег);

3) політик Я.Качмарек фіксує соціальну ідентифікацію через прояв такої емоційно-вольової якості, як витримка;

4) незважаючи на власні комплекси, ознаки яких фіксуються в усіх аналізованих трьох уривках глибинного лейтмотивного інтерв'ю, Я.Качмарек має ряд таких недоліків у власній соціальній ідентифікації: яскраво демонструє власні комплекси (довірливості, недосвідченості й, при цьому, немотививованої вври в порядність оточуючих його колег і соратників);

5) яскравим недоліком політичного публічного іміджу Я.Качмарека слід вважати його жорсткість в оцінках політиком, що ілюструється співвідношенням в його мовленні твердих і м'яких звукосполучень; достатньо показовим виправдовуванням перед журналістами в діях, які мають негативний вектор і в яких політик брав участь тією або іншою мірою (арешт Барбари Бліди та її наступне самогубство; участь у роботі слідчої комісії, яка розглядала смерть пацієнта з вини лікарів, що забули в організмі першого медичний тампон; поведінка Я.Качмарека в розмові з прем'єр-міністром Я.Качинським), що визначається за частотністю

психолінгвістичного маркеру «Довжина і структура речень».

4. Організоване й описане дослідження соціальної автоідентифікації політика Януша Качмарека в глибинному лейтмотивному інтерв'ю ми вважаємо пілотним, оскільки передбачаємо після внесення змінень і доповнень у запропоновану методику продовжити вивчення на матеріалі 10-ти глибинних лейтмотивних інтерв'ю політиків трьох країн (Я.Качинського – Польща; В.Путіна та Г.Каспарова – Росія; В.Ющенко та В.Януковича – Україна).

5. Результати планованого оригінального дослідження соціальних політичних комунікацій укладуть основу нової методики соціальної автоідентифікації політиків у глибинному лейтмотивному інтерв'ю.

Література

1. Balawajder Marek, Kaczmarek Janusz, Osica Roman. Cena władzy. – Warszawa, 2008. – 270 s.
2. Біографічний метод соціологічного дослідження // Соціологія: терміни, поняття, персоналії: За заг. ред. В.М. Пічі. – К.: Каравела; Львів: Новий Світ-2000, 2002. – С. 24.
3. Вардомацкий А.П. Аксиобиографическая методика // Социс. - 1991. - №7. - С. 80-84.
4. Головаха Е.И., Кроник А.А. Психологическое время личности. – К.: Наукова думка. – 1984. – С. 207.
5. Городяненко В.Г. Флоріан Знанецький (1882-1958). Концепція гуманістичного коефіцієнта // Соціологія: Підручник. – К.: Академія, 2002. – С. 34-35.
6. Жизненный путь личности: (Вопросы теории и методологии социально-психологического исследования) / Л.В. Сохань, Е.Г.Злобина, В.А.Тихонович и др.; АН УССР. Ин-т философии. - К.: Наук, думка, 1987. - С. 279.
7. Журавлёв А.П. Звуки и буквы. – М.: Просвещение, 1986.

8. Знанецький Флоріан Вітольд // Соціологія: терміни, поняття, персоналії: За заг. ред. В.М. Пічі. – К.: Каравела; Львів: Новий Світ-2000, 2002. – С. 136.
9. Знанецький Ф. Автобіографічний метод у соціології (Пер. Л. Скокової) // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 1998. - № 6.
10. Marek Balawajder, Janusz Kaczmarek, Roman Osica. Cena władzy. – Warszawa, 2008. – 270 s.
11. Резнік О. Біографічний метод дослідження політичних ідентитетів особистості в умовах становлення громадянського суспільства // Соціальні виміри суспільства. Зб. наук. робіт молодих науковців. – Вип. 4. – К.: Стилос, 2001. – С. 95-104, а також див.: [Електроний ресурс] <http://politicon.iatp.org.ua/tpgs/rezник19.02.htm>
12. Скокова Л.Г. Метод біографічний (метод біографічних документів) // Соціологія: короткий енциклопедичний словник. – К.: Український центр духовної культури, 1998. – С. 313-314.
13. Скокова Л. Флоріан Знанецький: автобіографічний метод у соціології // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 1998. - № 6.
14. Холод А.М. Основы психологии и педагогики. – Кривой Рог, 2006. – С. 63.